

SECTION: MANAGEMENT

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Калініченко Олена

кандидат економічних наук, доцент

Мосійчук Ірина

кандидат економічних наук, доцент

Пойта Ірина

кандидат економічних наук, доцент

Кафедра економіки, менеджменту,

маркетингу та готельно-ресторанної справи

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Інтеграція України у глобальні економічні процеси ставить нові завдання перед міжнародними корпораціями, що ведуть свою діяльність в Україні. Ефективне управління їх діяльністю стає ключовим фактором успіху в умовах посилення конкуренції та мінливості зовнішнього середовища. Умови глобалізації економічного середовища створюють нові можливості для іноземних транснаціональних корпорацій в Україні. Пріоритетні напрями управління їхньої діяльності можуть включати наступні аспекти:

1. Інвестиції в розвиток інфраструктури: Іноземні ТНК можуть зацікавлені у вкладенні коштів у будівництво та модернізацію транспортних, енергетичних, логістичних та інших інфраструктурних об'єктів. Це створює сприятливі умови для подальшого розвитку бізнесу та забезпечення ефективного функціонування підприємств.

2. Розширення виробництва та посилення науково-технічного співробітництва: іноземні ТНК можуть активно інвестувати у створення виробничих потужностей в Україні з метою забезпечення доступу до ринку та здійснення спільних науково-дослідницьких проектів з місцевими партнерами.

3. Розвиток цифрових технологій та інновацій: в умовах глобалізації економіки іноземні ТНК можуть активно займатися розробкою та впровадженням цифрових технологій, штучного інтелекту, інтернету речей та інших інноваційних рішень. Це може сприяти підвищенню ефективності виробництва, створенню нових ринків та просуванню України в якості центру інноваційного розвитку.

4. Розвиток екологічної та соціально відповідальної діяльності: зростаюча увага до екологічних та соціальних питань вимагає від підприємств, в тому числі іноземних ТНК, узгоджувати свою діяльність з принципами сталого розвитку. Іноземні ТНК можуть спрямовувати зусилля на впровадження

екологічних технологій, соціально-відповідальних програм та участь у благодійних проектах.

5. Розширення міжнародних партнерств: глобалізація економіки створює можливості для іноземних ТНК укласти партнерські угоди з місцевими підприємствами та організаціями. Це може включати спільні проекти, обмін технологіями, технічну та наукову співпрацю, що сприятиме обміну знаннями та взаємному збагаченню.

Реалізація цих пріоритетних напрямів діяльності іноземних ТНК в Україні може сприяти підвищенню інвестиційного потенціалу, створенню нових робочих місць, передачі технологій та зміцненню конкурентоспроможності української економіки. У зв'язку зі зростанням економічного та політичного впливу міжнародних компаній на держави та світ в цілому все частіше постає питання про необхідність визнання за ТНК міжнародної правосуб'єктності. Динаміка позицій України в міжнародних індексах конкурентоспроможності представлено на рисунку 1.

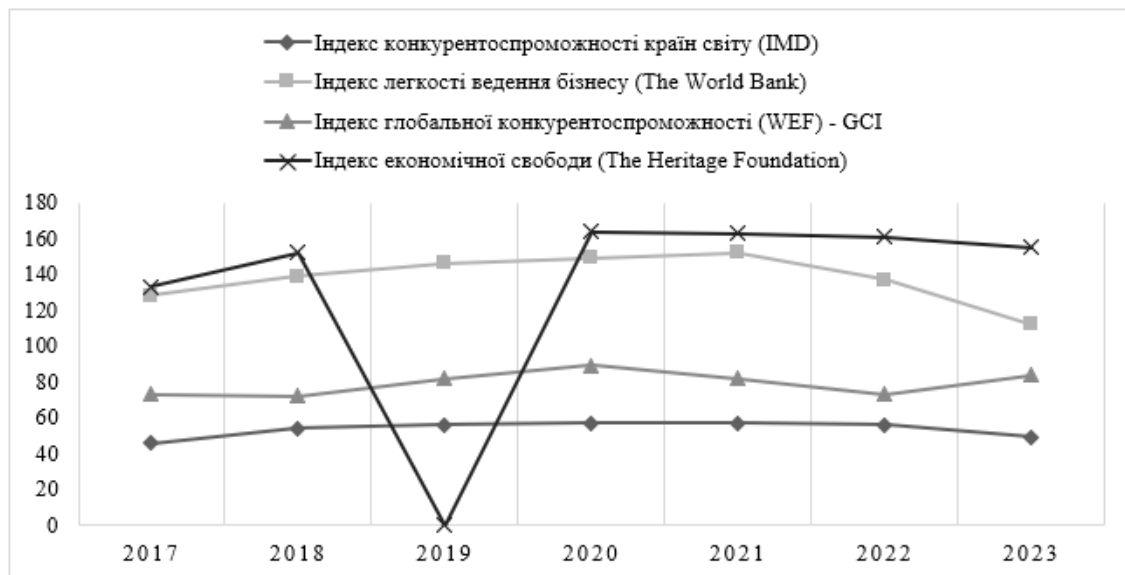

Рисунок 1. Динаміка позицій України в міжнародних індексах конкурентоспроможності

Джерело: (Складено авторами за даними: Institute for Management Development, The World Competitiveness Yearbook; World Economic Forum, The Global Competitiveness Report; The World Bank, The Doing Business Report; The Heritage Foundation у партнерстві із The Wall Street Journal, Index of Economic Freedom)

В інтересах своїх громадян держави здійснюють ряд функцій, спрямованих на соціальний захист, охорону навколишнього середовища, захист прав працюючих і антимонопольну діяльність. ТНК ж орієнтує свою діяльність головним чином на отримання прибутку. Тому, на відміну від держави, транснаціональні компанії не будуть вести бізнес так, щоб він приносив користь всьому суспільству. Причинами протиріч між ТНК і приймаючими країнами є загроза суверенітету малих держав, обмеження монополістичної діяльності, порушення норм трудового, податкового права та екологічних стандартів [2].

Досягаючи своєї мети і здійснюючи власні інтереси, транснаціональні корпорації суперечать інтересам ряду держав і потребам міжнародного

економічного правопорядку. Міжнародні корпорації створюють «проміжний», автономний правопорядок шляхом укладення договорів між собою і державами-реципієнтами інвестицій.

Для забезпечення сталого розвитку та мінімізації негативних наслідків, важливо створювати ефективну регуляторну політику, залучати міжнародні корпорації до соціально-відповідальних практик та забезпечувати відкритий та прозорий діалог між урядом, бізнесом та громадськістю. Вплив транснаціоналізації на конкурентоспроможність національної економіки є комплексним процесом, який має як позитивні, так і негативні наслідки (табл. 1).

Таблиця 1. Негативні наслідки діяльності міжнародних корпорацій

Для країни базування	Для приймаючої країни
Втрата контролю над важливими галузями економіки	Залежність від іноземного капіталу та рішень ТНК.
Відтік фінансових ресурсів та зниження податкових надходжень	Конкуренція з місцевими підприємствами та можливе загрозливе вплив на них
Нерівномірний розподіл економічних користей та зростання нерівності	Експлуатація природних ресурсів без належного уваження до екологічних проблем
Втрата культурної ідентичності та деградація традиційних промислових секторів	Ризик втрати технологічного суверенітету та інноваційної активності
Порушення прав працівників та низькі соціальні стандарти	Можливе втручання внутрішніх справ країни та вплив на політичну систему

Джерело: побудовано авторами

Таким чином, перш за все вони самі виробляють норми поведінки, які виходять за рамки і внутрішнього, і міжнародного права, не керуються ні тим, ні іншим [**Error! Reference source not found.**]. Тому сьогодні на міжнародний рівень піднята проблема ефективності правового регулювання і контролю за діяльністю транснаціональних корпорацій.

Як стверджує Наумова Л. М., саме в аспекті запобігання негативним наслідкам глобалізації, зведення їх до мінімуму, є надзвичайно важливим розвиток глобалізаційних процесів у сфері права. При цьому ключовим має бути принцип верховенства права, практична реалізація якого є єдиним гуманним засобом, здатним вирішити проблему несправедливого перерозподілу світових ресурсів [3].

Виявлення впливу транснаціоналізації на конкурентоспроможність національної економіки є складним завданням, оскільки цей процес має багато аспектів і факторів, які можуть впливати на економічну ситуацію країни.

З одного боку, присутність транснаціональних компаній може стимулювати розвиток інновацій, технологій та підвищення конкуренції, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності національних підприємств. З іншого боку, великі транснаціональні компанії можуть використовувати свої фінансові, технологічні та маркетингові ресурси, щоб використовувати переваги за рахунок місцевих підприємств, що може призвести до зниження їх конкурентоспроможності.

Серед основних проблем національного законодавства в регулюванні діяльності міжнародних корпорацій є: по-перше, намагання наймогутніших

держав поширити національне законодавство на іноземні відділення компаній, по-друге, прогалити в національному законодавстві приймаючих держав. Не менш важливим є рівень суспільного втручання, головною метою якого є захист інтересів громадян, пристосованість виробництва ТНК інтересам суспільства. Засобами суспільного регулювання є національні традиції, менталітет, думка суспільства.

Оскільки вплив транснаціоналізації на конкурентоспроможність є складним і багатограним, ефективний механізм регулювання та контролю є важливим для забезпечення балансу інтересів транснаціональних компаній та національних підприємств. Розробка та впровадження ефективної політики, спрямованої на підтримку конкурентоспроможності національних підприємств, розвиток інноваційного середовища та забезпечення адекватного правового регулювання можуть сприяти позитивному впливу транснаціоналізації на національну економіку.

Отже, успішне управління діяльністю міжнародних корпорацій в Україні вимагає комплексного підходу, який поєднує адаптацію глобальних стратегій, ефективне управління ризиками, оптимізацію організаційних структур, налагодження взаємодії з владою та суспільством, а також впровадження інновацій. Реалізація цих пріоритетних напрямів дозволить ТНК зміцнити свої конкурентні позиції на українському ринку та використати його потенціал для розвитку глобального бізнесу.

Список використаних джерел

1. Алішов Г.Н. Сучасні тенденції діяльності транснаціональних компаній, які оперують на ринку продуктів харчування України. Актуальні проблеми економіки. 2018. №1. С. 4-12
2. Корогодова О.О. Принципи функціонування складних управлінських систем на прикладі транснаціональних компаній в умовах циркулярної економіки на засадах індустрії 4.0. Підприємництво та інновації. 2019. Вип. 7. С. 85-91.
3. Наумова Л.М. Принципи регулювання діяльності ТНК в Україні у контексті забезпечення національних економічних інтересів. Вісник Херсонського національного технічного університету. 2020. № 1(2). С. 54-61.